

“Veilig aan het werk en elke dag weer veilig en gezond thuis!”

Beste lezer,

Om te zorgen dat iedereen iedere dag weer veilig en gezond thuiskomt heeft veiligheid binnen de bouw- en baggerbranche al jaren de hoogste prioriteit. Met dit schrijven wil het PCOBB u een concrete handreiking doen om dit doel nog een stapje dichterbij te brengen.

Aanleiding voor deze handreiking is het door het PCOBB georganiseerde symposium "Hoe rijden we veilig nachtwerk aan" in april 2022, waarbij ook de Nederlandse Arbeidsinspectie ("NLA") als gastspreker aanwezig was.

De NLA heeft in diverse ongevalsonderzoeken helaas moeten concluderen dat opdrachtgevers hun wettelijke verplichting op het gebied van veiligheid vaak onvoldoende nakomen. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de veiligheid tijdens de realisatiefase. De NLA is in 2018 gestart opdrachtgevers preventief te benaderen om hen op hun Arboverplichtingen op het gebied van veiligheid te wijzen. Een aantal grote opdrachtgevers (ProRail, Rijkswaterstaat, Rijksvastgoedbedrijf) is reeds benaderd, maar er zijn veel meer opdrachtgevers die hiervan op de hoogte moeten worden gebracht. Het PCOBB en de NLA hebben de handen ineengeslagen om samen te onderzoeken hoe we opdrachtnemers kunnen helpen om de bewustwording over opdrachtgevers verantwoordelijkheid op het gebied van veiligheid te vergroten.

Het Platform Centrale Ondernemingsraden Bouw & Bagger (PCOBB) behartigt de belangen van Nederlandse ondernemingen in de Bouw- en Grond-, Weg- en Waterbouwsector (GWW-sector) en levert op die manier een structurele en positieve bijdrage aan de medezeggenschap bij de aangesloten bedrijven.

In samenspraak met de Governance Code Veiligheid in de Bouw ("GCVB"), Bouwend Nederland en RailAlert (ook deelnemers aan het symposium) heeft dat geleid tot zes vragen die aannemers in een aanbestedingsfase aan hun opdrachtgever kunnen stellen. Deze vragen hebben enerzijds als doel de bewustwording bij alle opdrachtgevers in de markt te vergroten en anderzijds om ervoor te zorgen dat alle stukken die de opdrachtnemer nodig heeft, om op een juiste wijze invulling te kunnen geven aan de veiligheid op een project, aan hem worden verstrekt.

Onze opzet is dat dit zes-tal vragen in alle aanbestedingen wordt gebruikt. Als opdrachtgevers hun verantwoording ook beter invullen kan samen met opdrachtnemers een nog veiligere werkomgeving gecreëerd worden.

Wij nodigen u dan ook uit om onderstaande vragen tijdens een aanbesteding in de Nota van Inlichtingen te stellen. In de bijlage zijn de vragen van context en nadere toelichting voorzien, zodat u op basis daarvan eventuele vervolgvragen kunt stellen. De vragen zijn gebaseerd op het toetsingskader dat de NLA toepast bij inspecties.

Voel u vrij om deze vragen in uw eigen initiatieven te gebruiken. De GCVB en Bouwend Nederland nemen deze vragen in ieder geval mee in hun lopende en nieuwe initiatieven en ondersteunen deze aanpak van harte.

Als initiatiefnemer vinden we het leerzaam om te vernemen hoe in uw aanbestedingen de opdrachtgever reageert op deze vragen en wij stellen het zeer op prijs als u uw ervaringen met ons wil delen. U kunt uw feedback sturen aan het secretariaat van het PCOBB (info@pcobb.nl).

Vraag 1:

Op welke manier heeft u rekening gehouden met de verplichtingen uit artikel 2.26 uit het Arbobesluit; welke risico's kunnen als gevolg van het ontwerp of opdracht tijdens de uitvoering ontstaan?

Vraag 2:

Welke ontwerpoptimalisaties heeft u onderzocht en eventueel doorgevoerd om een veilige uitvoering mogelijk te maken?

Vraag 3:

Op welke manier vergewist u zich vooraf en tijdens het project dat de uitvoerende partijen tijdens de uitvoeringsfase de nodige maatregelen kunnen treffen om het werk veilig uit te voeren?

Vraag 4:

Kunt u aangeven welke maatregelen u heeft genomen om specifieke risico's, zoals samenloopgevaaren, te voorkomen? En op welke manier deze zijn geïnventariseerd?

Vraag 5:

In hoeverre heeft u rekening gehouden met integrale risico's in de omgeving van het project, bijvoorbeeld andere werkzaamheden in de nabijheid?

Vraag 6:

Wie is de coördinator V&G van de opdrachtgever? En mogen wij hiermee klankborden over veiligheidsvraagstukken, zodat wij invulling kunnen geven aan onze arbo verplichtingen conform art 2.31, 2.33 en 2.35 uit het arbobesluit?

Met vriendelijke groet,

Namens het PCOBB,

Frans Engelen
Voorzitter

Bijlage bij “Veilig aan het werk en elke dag weer veilig en gezond thuis!”

De vragen uit het hoofddocument zijn afgeleid uit de richtlijnen die de NLA hanteert. Deze bijlage dient ter verdieping op de zes hoofdvragen.

Of de opdrachtgever, in de ontwerpfase van zijn bouwwerk, zich ervan vergewist heeft dat werkgevers en zelfstandigen in de uitvoeringsfase, **maar ook in de beheers- en onderhoudsfase**, in staat zullen zijn de arboverplichtingen na te komen conform art. 2.26 uit het arbobesluit is met 3 vragen te beantwoorden.

1. Is de opdrachtgever nagegaan welke risico's als gevolg van ontwerp of opdracht (kunnen) ontstaan tijdens de uitvoeringsfase?

De **opdrachtgever** zal moeten kunnen aangeven:

- hoe en wanneer dit is nagegaan
- of dat ergens vastgelegd is
- wie daar informatie over kan geven
- tevens wordt beoordeeld of dat tijdig genoeg is gedaan
- of alle risico's voldoende ingeschat en beoordeeld zijn.

De feitenverzameling op deze vraag bestaat dus uit het interviewen van personen en/of het bestuderen van documenten. In ieder geval moet een coördinator ontwerpfase deze informatie kunnen leveren.

2. Heeft de opdrachtgever zich ervan vergewist dat tijdens de bouw (uitvoerings) fase de nodige maatregelen getroffen kunnen worden in de specifieke situatie?

De opdrachtgever zal zich inzake de risico's uit vraag 1 ervan moeten vergewissen of voor de uitvoerende partij:

- voldoende tijd
- ruimte
- toegang
- middelen
- gelegenheid etc.

is, om adequate maatregelen te treffen.

Dit veronderstelt dat hij beoordeelt of de maatregelen in deze specifieke (bouw)situatie inderdaad getroffen kunnen worden. Hij moet beoordelen of deze maatregelen ook daadwerkelijk **kunnen** worden gebruikt en toegepast **op deze specifieke** plek en in **dit project**. Dan is er pas sprake van “... zich vergewissen van ...” de gevolgen van de opdracht voor de arbo in de uitvoeringsfase en/of de uitvoerbaarheid van de in de uitvoeringsfase te nemen maatregelen.

Het noemen van standaardmaatregelen (bijv. steiger plaatsen, tilhulp gebruiken, gebied afzetten, verkeersplan, ruime opslag materialen, niet gelijktijdig in elkaars buurt werken, kleinere plafondplaten) is niet de bedoeling van deze vraag.

Een voldoende score op deze vraag is niet het einde van de inspectie op dit punt. "Zich ervan vergewissen dat werkgevers en zelfstandigen tijdens de uitvoering in staat zullen zijn de arboverplichtingen na te komen" betekent ook proberen er wat aan te doen.

Mocht de **opdrachtgever** beperkende factoren voor het treffen van maatregelen hebben vastgesteld, dan is de volgende vraag aan de orde:

3. Heeft de opdrachtgever gezocht naar aanpassing van het ontwerp of heeft hij redelijke argumenten waarom dat niet kan?

Mochten opdracht/ontwerp problemen opleveren om in de uitvoeringsfase de juiste maatregelen te treffen, dan dient de opdrachtgever te zoeken naar alternatieven in ontwerp/opdracht. Tenzij hij redelijke argumenten heeft waarom dat in dit geval niet kan.

VRAGEN VOOR EEN V&G PLAN

"Veiligheids- en gezondheidsplan"

Als een V&G plan verplicht is (2.28 Arbobesluit), dienen **opdrachtgever en uitvoerende partij** dat in te vullen. Beiden voor zover de voortgang van het bouwproces dit bij de een of bij de ander neerlegt.

Die grens, wat door de opdrachtgever en wat door de uitvoerende partij moet gebeuren, is niet eenvoudig met een schaarje te knippen. Of de opdrachtgever al iets kan weten van de zaken die hij in het plan moet opschrijven, bijvoorbeeld of hij al iets kan weten over de zogenaamde "samenlooprisico's", over "de betrokken ondernemingen op de bouwplaats" of over "de wijze waarop toezicht op de maatregelen wordt uitgeoefend", kan per project verschillen. De opdrachtgever blijft echter verantwoordelijk voor het opstellen van het plan. Deze verantwoordelijkheid kan niet gedelegeerd worden (in geen enkele contract vorm)

Dus verschilt ook wat er vervolgens op het bordje van de opdrachtgever of van de latere uitvoerende partij terecht komt. Artikel 2.28 verwoordt dat duidelijk in de aanhef van lid 2:

"Afhankelijk van de voortgang in het bouwproces, worden in het V&G plan ten minste vermeld...":

- een beschrijving van het tot stand te brengen bouwwerk,
- de ondernemingen ter plekke en
- de namen van de coördinator(en) ontwerp- en uitvoeringsfase.

Naast de vraag of bovenstaande zaken in het V&G plan staan, is het van belang het plan te beoordelen op de volgende vragen:

1. Bevat het plan een inventarisatie en evaluatie van de "samenloopgevaren"?

"Samenloopgevaren" (de wet spreekt van specifieke gevaren) ontstaan doordat meerdere personen naast of na elkaar werken of doordat derden in de buurt of na werkzaamheden aanwezig zijn ("doorgaande exploitatie").

Onder specifieke gevaren vallen ook: de eventuele aanwezigheid van asbest(-houdende producten zoals bedoeld in artikel 4.37), verontreinigde grond, verontreinigd (grond)water, verontreinigde waterbodems. Deze gevaren dienen beschreven te worden in het V&G plan.

De standaard gevaren op een bouwplaats of gww-werk dus niet!: In je eentje werken op hoogte, zwaar tillen of de standaard chemische stoffen horen in de “gewone” risico-inventarisatie van de werkgever thuis. Niet in het V&G plan. Mag wel, maar moet niet.

Indien deze gevaren (deels) in het plan worden vermeld dan geldt de volgende vraag:

2. Bevat het plan maatregelen inzake de “samenloopgevaren”?

Dit spreekt voor zich: voor elk specifiek gevaar uit voorgaande inventarisatie en evaluatie dient een of meerdere maatregelen vermeld te worden.

Indien deze maatregelen worden vermeld in het plan dan geldt de volgende vraag:

- 3. Worden afspraken beschreven over de uitvoering van deze maatregelen, waaronder de wijze waarop voorlichting en onderricht (instructie) gegeven wordt en toezicht uitgeoefend?**
- 4. Beschrijft het plan de Bouwkundige- Technische- en Organisatorische (BTO) keuzen en bevat het plan onderzoeken en/of rapporten die de onderbouwing van die keuzen ondersteunen?**

Mocht u nog meer willen weten over de bouwprocesbepalingen van de NLA, dan kunt u terecht op: <https://www.nlarbeidsinspectie.nl/sectoren/bouw-en-infra/bouwprocesbepalingen>

Het Programma Veiligheid in de Bouw Veiligheid in de Bouw – Veilige bouwwerken zonder ernstige ongevallen geeft een aanzet voor verdere invulling voor regie op veiligheid en de borging van constructieve veiligheid. Bij regie op veiligheid worden rollen voor regievoerder veiligheid bij de opdrachtgever en een aanspreekpunt veiligheid bij de opdrachtnemer belegd met daarbij ook de borging dat veiligheid in de top van elke organisatie is belegd door middel van een Safety Officer. Daarnaast wordt constructieve veiligheid geborgd door de invoering van een coördinerend constructeur die per fase eindverantwoordelijk (resultaat verplicht) is voor de constructieve veiligheid. Opdrachtgevers die aangesloten zijn bij het Opdrachtgevers Forum Bouw (o.a. Rijksvastgoedbedrijf en Rijkswaterstaat) steunen dit.